

Abstracts

Dag 1: 12. marts

12.45-13.45	<p>Tema 1: Det lange arbejdsliv Parallelsession</p> <p>At navigere pensionering: Exit- og stay-faktorer i seniorers arbejdsmarkedstilknytning Sara Aaen, Videnskabelig assistent, Institut for Mennesker og Teknologi, Roskilde Universitet</p> <p>En omfattende forskningslitteratur har undersøgt de sociale, økonomiske og psykologiske konsekvenser af tidlig tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet. Der vides imidlertid forholdsvis lidt om de motivationsstrukturer og tidlige orienteringer, som former, hvordan individer positionerer sig i forhold til pensionering. Med afsæt i livshistoriske studier, institutionel teori og forskning i arbejdsidentiteter undersøger artiklen, hvordan arbejdstagere navigerer inden for de normative, organisatoriske og biografiske betingelser, der påvirker tidspunktet for pensionering. Analytisk skelner studiet mellem exit-faktorer (push, pull og jump) og stay-faktorer (work is joyful, stuck og work as refuge), forstået som forskellige konfigurationer af begrænsninger og muligheder for tilknytning til arbejdet.</p> <p>Analysen bygger på 30 kvalitative interviews med beskæftigede +55-årige om deres forestillinger om arbejdslivets afslutning samt 14 fokusgrupper med unge (under 35 år) og +55-årige, som i samspil med de individuelle interviews giver adgang til kollektive perspektiver, normer og delte forståelser. Resultaterne viser, at langt de fleste ønsker at forblive på arbejdsmarkedet frem til pensionsalderen, og at de tre stay-faktorer udgør dominerende motiver. Push-faktorer (helbred) og jump-faktorer (ønske om mere tid med partneren) spiller også ind og fører ofte til ønsker om deltidsarbejde. Samtidig varierer de fremtrædende stay- og push-faktorer markant på tværs af jobtyper og arbejds kontekster.</p> <p>Vi, der stempler ind, hvor andre stempler ud Abelone Glahn & Christian Holm</p> <p>Et stigende antal seniorer fortsætter med at arbejde efter have rundet pensionsalderen. Et ligeledes stigende antal vælger at gå tilbage på arbejde efter at være fratrådt. De fleste kommer tilbage i lønmodtagerjob, men et voksende antal vælger i disse år en tredje vej, nemlig at blive deres egen chef.</p> <p>Potentialet i denne gruppe er totalt overset, skønt tallene længe har vist, at en tredjedel af dem, der arbejder videre efter 65, er selvstændige, fortsætter længere end lønmodtagerne og har større livskvalitet.</p> <p>Dette symposium på 30 min præsenteres af Christian Holm fra Ældre Sagens projekt Iværksætter 50+, og Abelone Glahn, soloselvstændig, 70 år og forfatter til bl.a. "Senior og selvstændig – tag hul på dit 3. arbejdsliv". Christian Holm vil redegøre for tankerne bag Ældre Sagens projekt, de foreløbige resultater og fremlægge</p>
-------------	---

	<p>kommende planer. Abelone Glahn vil fokusere på de 65+ selvstændige, der springer ud sent for at virkeliggøre en drøm, men som ofte møder administrative barrierer, der udspringer af en forældet opfattelse af en folkepensionist.</p> <p>Begge taler varmt for, at politikere, arbejdsgivere og fagforeninger samt administration får øje på potentialet og rydder vejen for den fleksibilitet og selvbestemmelse, som ”de nye gamle” efterspørger i senkarrieren.</p>
14.00-15.00	<p>Tema 3: Den sidste del af det lange liv Parallelsession</p> <p>Det lange livs tabsparadoks Tine Frstrup</p> <p>Baggrund og formål Den tyske sociolog Andreas Reckwitz (2024) identificerer i sin seneste bog om tab en eskalerende tabsangst som senmodernitetens centrale udfordring: frygten for klimakatastrofe, nedadgående mobilitet, demokratisk regression og forældelse driver befolkninger på gaden, til terapeuter og i armene på populistler. Præsentationen her undersøger, hvordan det aldersintegrerede samfunds transformation af aldring fra skæbne til personligt ansvar intensiverer denne tabsangst. Når funktionsevne erstatter kronologisk alder som samfundsmæssigt organiseringsprincip, transformeres aldringsprocessen fra at være et livsvilkår til at blive til en individuel fiasko.</p> <p>Teoretisk ramme og metode Gennem integration af Reckwitz' (2024) tabsteori med dis/ability-studier (Campbell, 2019; Goodley, 2014) og alderssociologi analyseres det lange livs dis/positioner. Reckwitz viser, hvordan modernitetens håndtering af tab transformeres gennem præstationsimperativer og analysen demonstrerer, hvordan dette manifesteres konkret i det aldersintegrerede samfunds krav om konstant funktionsdemonstration.</p> <p>Resultater Præsentationen udfolder analysen af det lange livs tabsparadoks ved at dokumenterer Reckwitz' tabsparadoks gennem en analyse af det aldersintegrerede samfunds ambition om at eliminere aldersrelaterede begrænsninger gennem funktionsoptimering, der samtidig genererer systematiske tab af livsformer organiseret omkring interdependens og sårbarhed.</p> <p>Diskussion og perspektivering Præsentationen argumenterer med afsæt i Reckwitz' kritiske samfundsanalyse for at tilgangen til det lange liv kræver fundamentale omtænkninger af forholdet mellem fremskridt og tab.</p> <p>Samme diagnose – forskellige hverdagsliv med type 2-diabetes og ældrepleje <u>Tania Erika Aniol Hansen</u>¹, Hannah Holt Bentz¹, Line Lindahl-Jacobsen², Margit Dall Aaslyng³, Sara Fokdal Lehn^{2 4 5}, Tenna Christoffersen³, Anja Weirsøe Dynesen³</p> <p>¹ Center for Sundhed, Ergoterapeutuddannelsen, Professionshøjskolen Absalon ² Steno Diabetes Center Sjælland ³ Center for Sundhed, Ernæring og Sundhedsuddannelsen ⁴ Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet</p>

⁵ Forsknings- og implementeringsenheden PROgrez, Næstved- Slagelse- Ringsted Hospital

Baggrund: Den stigende forekomst af type 2-diabetes (T2D) og den øgede levealder forventes at føre til flere ældre med T2D i ældreplejen, forstået som kommunale ydelser leveret af hjemme- og/eller sygeplejen. Et dansk registerstudie viser, at ca. hver fjerde borger i hjemmeplejen har T2D. T2D og relaterede komplikationer kræver særlig opmærksomhed, som i plejepersonalets daglige arbejde kan være vanskelig at balancere med andre samtidige sygdomme og plejebestanden. Der mangler imidlertid viden om, hvordan ældre selv oplever og håndterer T2D, samt hvilket støttebehov de har i hverdagen.

Formål: At undersøge hvordan ældre med T2D, der modtager ældrepleje, oplever og håndterer deres T2D i hverdagen, samt at konkretisere målgruppens karakteristika og forskellige behov i et antal personer med henblik på understøttelse af en personcentreret diabetesomsorg.

Metode: Der blev gennemført 16 kvalitative, semistrukturerede interviews med ældre borgere med T2D (61–89 år), rekrutteret fra tre sjællandske kommuner og alle modtagere af ældrepleje. Interviewene fokuserede på hverdagslivet med T2D, herunder mad og måltider, aktivitet og bevægelse samt behov for støtte til diabetesomsorg og en diabetesvenlig livsstil. Data blev analyseret induktivt og sammenfattet i fire empirisk funderede personer gennem en struktureret, flerfaset personudviklingsproces.

Resultater: De fire personer repræsenterer forskellige mønstre i forståelse, motivation, egenomsorg og støttebehov relateret til T2D og viser, hvordan sygdommen kan nedprioriteres, håndteres værdibaseret, opleves med usikkerhed eller kontrolleres gennem faste rutiner. Samtidig illustrerer personerne, hvordan aldring, multimorbiditet, funktionsnedsættelser og personlige prioriteringer præger oplevelsen og håndteringen af T2D.

Konklusion: Personerne understreger en betydelig variation i, hvordan ældre med T2D, der modtager ældrepleje, oplever og håndterer T2D. Personerne tilbyder en praktisk ramme for personcentreret tænkning og kan understøtte en mere fleksibel og kontekstbevidst diabetesomsorg i ældreplejen.

Et længere liv i skæve boliger

Jon Dag Rasmussen

Præsentationen tager udgangspunkt i et ni måneder langt etnografisk feltarbejde, som er foretaget blandt de ældste beboere (50+) i boformen 'skæve boliger' i København. Tilbuddet er tilegnet mennesker med mangeårige erfaringer fra liv i hjemløshed og yderst udsatte positioner. Den skæve bolig er et lille, og ideelt set betalbart, hus eller rækkehus, der ligger på en matrikel sammen med andre boliger af samme slags. I København visiteres beboerne til en af de i alt nuværende 77 boliger af kommunens Udsatte- og hjemløseenhed, og tilbuddet imødekommer således en gruppe mennesker med behov for at leve i rammer, der er mere frie end traditionelle almene boformer. Det udførte studie er en kvalitativ antropologisk undersøgelse der fokuserer på de individuelle og sociale aspekter af hverdagen, som kommer til udtryk blandt de fulgte beboere. Selvom boformen

og den professionelle omsorg der tilbydes af tilknyttede sociale viceværter, er med til at forbedre beboernes liv på en lang række områder, begynder livsstilsrelaterede fysiske, psykiske og sociale problematikker at præge hverdagen i mere tydelig grad, når beboerne bliver ældre. Kedsomhed og ensomhed er fremtrædende elementer, som yderligere forstærkes i alderdommen, og som bliver mere udtalte i takt med at mobilitet, virkeradius og forudsætninger for udadgående aktiviteter begrænses. Præsentationen diskuterer det paradoks, at boformen og den omsorg beboerne ydes i hverdagen, på den ene side bidrager til længere liv blandt nogle af samfundets mest sårbare og udsatte ældre, men at senlivet blandt denne gruppe mennesker på samme tid er karakteriseret ved behov som oftest ikke mødes af/i det danske velfærdssystem.

Koreografering af værdighed i ældreplejen – spejlede engagementer i god omsorg

Agnethe Meldgaard

De sidste 10-15 år har 'værdig ældrepleje' været et nøglebegreb i diskussioner om ældreplejen. Værdighedsbegrebet har en intuitivt positiv og engagerende klang, men er også et løst defineret og tvetydigt begreb. Dets betydning er historisk, kulturelt og situationsbestemt formet, og vi ved relativt lidt om, hvad værdig ældrepleje betyder i praksis. DIGNICARE-projektet undersøger derfor hvad værdighed kommer til at betyde, og hvordan det praktiseres i forsøg på at fremme værdig ældrepleje i Danmark.

Jeg vil præsentere foreløbige resultater fra et delstudie i DIGNICARE-projektet, hvor jeg følger arbejdet i en hjemmeplejeenhed, der er ved at implementere en 'værdighedsmodel' i deres arbejde. Empirisk trækker jeg på deltagerobservationer af workshops og møder i hjemmeplejeenheden, skyggeobservationer af hjemmeplejebesøg, samt interviews med personale, borgere og ledere. Jeg analyserer hvordan personalet reflekterer over værdig ældrepleje, og hvordan de i relation hertil planlægger og udøver specifikke 'omsorgskoreografier' (Law 2015) i deres interaktioner med borgerne. Med afsæt i Pols et al.'s (2018) begreb om værdighed som 'relationelle engagementer', og som en 'spejlet erfaring' mellem omsorgsmottagere og omsorgsgivere, viser jeg, hvordan koreografierne er orienteret mod bestemte forståelser af god omsorg (fx personcentreret omsorg og kontinuitet), men også hvordan 'det gode' og 'det værdige' kan fortolkes ganske forskelligt.

Dag 2: 13. marts

10.45-12.00	<p>Symposium - Pårørende i et ældreplejesystem under pres</p> <p>I Danmark har kommunerne i årtier haft hovedansvaret for hjælp og pleje til aldersvækkede og syge ældre borgere, hvilket har betydet, at familiens rolle har været mindre end i mange andre lande. Den danske velfærdsstat er imidlertid under pres som følge af en aldrende befolkning og vedvarende rekrutteringsudfordringer i ældreplejen. Som konsekvens oplever flere ældre ikke at modtage den hjælp, de har behov for, og pårørende træder i stigende grad til med uformelt omsorgsarbejde. Der mangler dog fortsat systematisk viden om omfanget, karakteren og udviklingen af pårørendes omsorgsarbejde i en dansk kontekst.</p> <p>Dette symposium samler fire aktuelle danske forskningsstudier, der belyser pårørendes roller og uformelle omsorgsarbejde med fokus på:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Hvordan pårørendes roller og opgaver har udviklet sig over de seneste 25 år.2. Konsekvenserne af at være pårørende til en forælder med demens.3. Hvordan pårørende i forskellige livssituationer oplever den tidsmæssige investering i omsorgsarbejdet og de konsekvenser, det har for deres hverdag og trivsel.4. Hvordan ulighed i belastning og helbredskonsekvenser kommer til udtryk blandt pårørende til patienter med kroniske sygdomme, samt hvilke faktorer der kan bidrage til og afbøde denne ulighed. <p>Samlet set bidrager symposiet med ny empirisk viden om pårørendes betydning i et ældreplejesystem under forandring.</p> <p>1. Pårørendes roller og opgaver – udviklingen i perioden 1997-2022 Anna Amilon & <u>Mads Lybech Christensen</u> (Senioranalytiker, VIVE)</p> <p>Perioden 1997–2022 har været præget af markante demografiske og velfærdsstatslige forandringer, herunder stigende levealdre, senere familiedannelse, øget kvindelig erhvervsdeltagelse, senere tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet samt et stigende pres på den kommunale ældrepleje. Disse udviklinger har ændret de strukturelle rammer for pårørendes omsorgsarbejde og relationen mellem offentligt og familiært ansvar.</p> <p>Med afsæt heri undersøger vi, hvordan uformelt omsorgsarbejde i Danmark har udviklet sig over de seneste 25 år. Analysen fokuserer på voksne i alderen 52–67 år og deres hjælp til forældre og svigerforældre.</p> <p>Studiet bygger på data fra Ældredatabasen koblet med registeroplysninger. Vi anvender dekomponeringsanalyse til at belyse betydningen af socioøkonomiske og demografiske faktorer for udviklingen i omsorgsarbejdet.</p> <p>Resultaterne viser, at andelen af 52–67-årige, der inden for den seneste måned har ydet hjælp til en forælder eller svigerforælder, er steget fra 28 % i 1997 til 35 % i 2022. Variation på tværs af sociale og demografiske karakteristika kan i vid</p>
-------------	---

udstrækning forklares ved forskelle i sandsynligheden for at have forældre eller svigerforældre i live. Stigningen i uformelt omsorgsarbejde drives således primært af stigende levealdre i forældregenerationen kombineret med en generelt øget tilbøjelighed til at yde hjælp. Når der tages højde for forældres overlevelse, er voksne børn på tværs af sociale positioner i lige høj grad involveret i omsorgsarbejdet.

2. Konsekvenser af at være pårørende til en forælder med demens

Onur Altindag, [Jane Greve](#) (Professor MSO, VIVE) og Yulya Truskinovski

I dette projekt undersøger vi konsekvenserne af at have en forælder med demens på voksne børns arbejdsmarkedstilknytning samt deres fysiske og mentale sundhed. Vi udnytter de danske registerdata og et event-study design og undersøger forhold for de pårørende 10 år før og 7 år efter dødsfaldet. Vi finder ingen meningsfulde effekter på arbejdsudbud, løn eller brug af sundhedsydelser relateret til det fysiske helbred. Derimod stiger brugen af sundhedsydelser relateret til det mentale helbred, og er drevet af døtrene, fem år før en forælders demensrelaterede død, topper omkring dødstidspunktet og konvergerer mod den kontrafaktiske tendens over en syvårig periode efter dødstidspunktet. Resultaterne tyder på, at mens den danske velfærdsstat kan overtage plejeopgaver, kan den ikke kompensere for den menneskelige belastning, der er relateret til det at have forældre med demens.

3. Tid og uforudsigelig i voksne børns omsorgsarbejde for deres svækkede forældre

[Sara Lei Sparre](#) (seniorforsker, VIVE) og Laura Skifter Andersen (analytiker, VIVE)

For nogle voksne børn er omsorgen for deres svækkede forældre så omfattende og indgribende, at de har svært ved at balancere omsorgsarbejdet med deres arbejde og andre familiemæssige forpligtelser. Konkrete opgaver fylder meget, men den største belastning er ofte ikke det faktiske, målbare tidsforbrug ved opgaverne. Snarere er det den måde, hvorpå denne nye omsorgsrolle og omsorgsansvaret forstyrrer omsorgsgivernes tidsopfattelse og planlægning.

I dette oplæg viser vi, hvordan et eksplicit fokus på tid giver en dybere forståelse for, hvordan og hvorfor nogle pårørende er særligt belastede af deres rolle og ansvar som uformelle omsorgsgivere. Mere konkret belyser vi, hvordan disse voksne børn konstant må navigere i modstridende tidsligheder og tidslig uforudsigelighed i forsøgene på at imødekomme både forældrens behov og de øvrige krav og forventninger i deres hverdagsliv. Resultatet er ofte en tiltagende belastning i form af årvågenhed og alarmberedskab, som har negative konsekvenser for omsorgsgivernes trivsel, helbred og arbejdsliv. Oplægget bygger på etnografiske forløbsinterviews med 30 voksne børn i alderen 45-67 år, som drager omsorg for en svækket forælder i eget hjem, og er en del af et igangværende tværfagligt projekt.

4. Når omsorg rammer skævt: Ulighed i helbred hos pårørende til kronisk syge voksne

[Frederikke Sissel Blohm](#) (Ph.d.-stipendiat, Institut for Folkesundhedsvidenskab, KU), Ulla Christensen, Charlotte Juul Nilsson & Rikke Lund

De fleste i den danske befolkning vil i løbet af deres liv opleve at blive pårørende til et familiemedlem eller en nær ven, som enten pga. sygdom eller alderssvækkelse har brug for hjælp og støtte i dagligdagen. Pårørenderollen kan for nogle opleves som belastende f.eks. pga. begrænsninger i den pårørendes liv og bekymringer relateret til den nærtstående. Belastningen kan medføre både fysiske og mentale helbredskonsekvenser hos den pårørende. Særligt ældre, kvinder og personer med lav socioøkonomisk position, dvs. kort uddannelsesniveau og lav indkomst, er i risiko for at opleve belastning og helbredskonsekvenser som følge af pårørenderollen. Der mangler imidlertid viden om, hvad der skaber uligheden, og hvordan den kan mindskes. Formålet med dette studie er derfor at undersøge, hvordan ulighed kommer til udtryk blandt midaldrende og ældre pårørende til en voksen med kronisk sygdom, og hvilke faktorer, de oplever, kan bidrage til og afbøde denne ulighed. Dette undersøges via kvalitative interviews med 7 mandlige og 16 kvindelige 50+ årige pårørende med forskellig socioøkonomisk baggrund samt feltobservationer på to hospitaler i Region Sjælland. Temaer fra de indledende analyser af interviews og feltnoter vil blive præsenteret til konferencen. Resultaterne af den endelige analyse vil bidrage til fremtidig udvikling af interventionsstudier.